

Naar een inburgeringsbeleid gebaseerd op feiten en onderzoek

Stichting Civic maakt zich hard voor een beter inburgeringsbeleid gebaseerd op wetenschappelijke kennis. De stichting is opgericht door Tamar de Waal.

De Waal promoveerde in 2017 aan de Universiteit van Amsterdam op het onderwerp Inburgering in EU-landen. Zij voelde urgentie om de bevindingen uit haar proefschrift in de zetten voor verbetering van de praktijk.

De Waal: "Stichting Civic brengt knelpunten en best practices van het inburgeringsbeleid in kaart, vergroot de politieke en publieke bewustwording hierover en doet beleidsuggesties ter verbetering van de inburgering. Daarnaast hebben we de ambitie om advocaten en inburgeraars te ondersteunen met juridische kennis rondom inburgering."

Volgens De Waal is het Nederlandse inburgeringsbeleid geen succesverhaal gebleken. "Elke dag lezen we in de krant dat nieuwkomers kampen met taalachterstanden, dat zij worden geconfronteerd met schulden en boetes, en relatief vaak en langdurig in de bijstand terechtkomen. We komen er steeds meer achter dat de zelfredzaamheid van nieuwkomers, zeker sinds 2013, wordt overschat. Dat er malafide taalbureaus zijn op de private inburgeringsmarkt. Dat er gebrek is aan transparantie met betrekking tot examinering. En dat onderdelen van het inburgeringsbeleid op gespannen voet staan met het Europees recht."

Inburgeringsbeleid heeft contra-productieve effecten De Waal concludeert dat in wetgeving en beleid over inburgering geen rekening wordt gehouden met wetenschappelijke inzichten of ervaringen uit de praktijk. "Dat beeld wordt bevestigd door de Algemene Rekenkamer. Deze wijst

'Het Verwey-Jonker Instituut stelt zelfs dat het inburgeringsbeleid de integratie in de weg staat'

op het feit dat de keuze voor de private inburgeringsmarkt in 2013 'niet onderbouwd' was en 'onvoldoende werkt in de praktijk'. Het Verwey-Jonker Instituut stelt zelfs dat het inburgeringsbeleid de integratie in de weg staat. De Nationale Ombudsman schrijft dat de overheid regels vooropstelt, in plaats van wat de inburgeraar nodig heeft. Deze rapporten zijn in lijn met de bevindingen uit mijn proefschrift, waaruit blijkt dat het Nederlandse inburgeringsbeleid contraproductieve effecten heeft."

Onderzoek, feiten en ervaringen

Stichting Civic pleit voor een inburgeringsbeleid dat is gebaseerd op feiten, ervaringen uit de praktijk, en zorgvuldig sociaalwetenschappelijk en juridisch onderzoek. Dit inburgeringsbeleid moet uiteraard passen binnen de kaders van onze democratische rechtsstaat. Deze doelstelling wordt breed gedragen onder inburgeraars, politici, ambtenaren, docenten, wetenschappers en andere betrokkenen. De Waal: "Toen we in het NRC Handelsblad de opiniebijdrage Stop eens met feitenvrij inburgeringsbeleid publiceerden, hadden zich al snel »

Tamar de Waal...

...informeert: Er vallen momenteel nog ongeveer 70.000 inburgeraars onder het oude systeem. Tot 2020 zullen zich nog duizenden inburgeraars bij deze groep aansluiten. Het lijkt erop dat de komende jaren ongeveer de helft van deze inburgeraars niet aan de inburgeringsplicht gaan voldoen. Door de gebrekkige opzet van het inburgeringsbeleid, maar ook door hun verschillende opleidingsniveaus en eventuele trauma's. Het stellen van dezelfde eisen aan alle inburgeraars pakt slecht uit; het is geen homogene groep. Toch wordt er voor de huidige inburgeraars niet veel meer gedaan: zij moeten vooral doorakkeren in een systeem dat niet werkt. De inburgeraars tussen 2013-2020 verdienen dus meer steun en coulance. Het is tijd dat we echt gaan nadenken over of we vanaf 2020 niet weer dezelfde fouten gaan maken als in het verleden."

...wordt geïnspireerd door: "De leden van ons comité van aanbeveling: prof. Tom Barkhuysen (hoogleraar Staats- en bestuursrecht in Leiden en advocaat-partner bij Stibbe Amsterdam), prof. Alex Geert Castermans (wetenschappelijk directeur en hoogleraar Burgerlijk recht in Leiden), prof. Halleh Ghorashi (hoogleraar Diversiteit en Integratie aan de VU Amsterdam), en Domenica Ghidai Bidu (Lid van het College voor de Rechten van de Mens). Dit zijn personen die oog hebben voor maatschappelijke uitdagingen, positief met ons meedenken en die een zeer hoge professionele standaard hebben."

... activeert: "Je kan drie dingen doen:
1 Volg ons op social media (facebook.com/stichtingcivic; twitter.com/stichtingcivic);
2 Mail je ervaringen met inburgering naar info@stichtingcivic.nl;
3 Steun ons door je per e-mail aan te melden als vrijwilliger of door een bijdrage te doen."

» meer dan 250 sympathisanten gemeld bij de stichting. Velen van hen stuurden persoonlijke, vaak schrijnende, verhalen mee."

Het belang van wetenschappelijk onderzoek voor het hooghouden van de kwaliteit van de rechtsstaat is volgens De Waal groot: "In een rechtsstaat verwachten we van overheden dat zij zorgvuldig te werk gaan. Kennis over feiten en omstandigheden zijn belangrijk, zeker in het geval dat burgers of statushouders nadelig worden getroffen door middel van bestuurlijke boetes. Bijvoorbeeld voor het niet op tijd voldoen aan de inburgeringsplicht. Een boete moet namelijk wel opgelegd worden aan iemand die verwijtbaar heeft gehandeld. Vorig jaar was er een uitspraak van de hoogste bestuursrechter over een vrouw die de examens te laat haalde, omdat ze eerst op een wachtlijst werd gezet. De rechter zette een streep door de boete van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Volgens advocaat Jeremy Bierbach was tussen de regels van de uitspraak door felle kritiek te lezen op het feit dat inburgeraars aan hun lot worden overgelaten."

Taken van een wetenschapper

Als wetenschapper heeft De Waal drie kerntaken: onderwijzen, onderzoeken en valoriseren. "Mijn werk binnen Stichting Civic zie ik als een vorm van valorisatie: het delen van kennis met de maatschappij, door een brug te vormen tussen wetenschap en de beleidspraktijk. Bovendien ben ik als jurist opgeleid om kritisch te staan tegenover overheidsoptreden als dit in strijd is met algemene beginselen van behoorlijk bestuur of fundamentele rechten."

De brug tussen wetenschap en beleidspraktijk is belangrijk bij beleidsvorming. "Tijdens het Impactfestival van de Vereniging van Universiteiten in 2017 pleitte Anita Vegter namens het ministerie van Justitie en Veiligheid om wetenschappers veel eerder bij beleidsvorming te betrekken. Wetenschappers kunnen volgens haar een actieve rol hebben als kennisbron en ingezet worden bij de vorming van nieuw beleid. Deze oproep ondersteun ik van harte. Het zou mooi zijn als alle ministeries de oproep van Vegter volgen. Het evalueren van beleid en wetgeving is namelijk niet verplicht. Als het gebeurt, worden onderzoeksbureaus en wetenschappers vaak pas achteraf ingeschakeld voor het evalueren van beleid. Dat is zonde, want vaak blijkt er vooraf al veel kennis te liggen die niet wordt opgepakt."

Maatschappelijk debat Naast de rol van wetenschappelijk onderzoek bij beleidsvorming, kan onderzoek ook de kwaliteit van het maatschappelijk debat verhogen. Volgens De Waal hebben wetenschappers de verantwoordelijkheid om desinformatie te bestrijden. "Het maatschappelijk debat is een essentieel onderdeel van onze democratie. De vrijheid van meningsuiting en de academische vrijheid zijn daarin een groot goed, omdat

we in het liberaal model ervan uitgaan dat de beste ideeën in een vrije en transparante omgeving naar boven drijven. Verkeerde informatie, of deze nu afkomstig is van burgers of de overheid, kan worden weersproken met feiten.

Momenteel is er veel aandacht voor de toegenomen vertroebeling van informatiestromen, waarbij zelfs verkiezingsuitslagen worden toegeschreven aan de invloed van desinformatie. Dat opent niet alleen een discussie over de rol van informatieplatformen zoals Facebook en Twitter, maar ook over de verantwoordelijkheid van wetenschappers om desinformatie in het eigen vakgebied te bestrijden. Die moeten daartoe wel in staat worden gesteld, en er ook daadwerkelijk voor worden beloofd. Nu volgt waardering in de wetenschap vooral uit academische publicaties."

Inburgeringsdebat "Anders dan in het immigratiedebat, gaat het rondom het inburgeringsdebat niet zozeer om bestrijding van desinformatie. Het debat wordt voornamelijk verkeerd gevoerd. Inburgeringsdebatten gaan steeds over wie zou moeten worden toegelaten »

'Tussen de regels van de uitspraak door was felle kritiek te lezen op het feit dat inburgeraars aan hun lot worden overgelaten'

» tot Nederland, of zou moeten mogen blijven. Terwijl inburgeraars al sterke verblijfsrechten hebben en deze in de praktijk nauwelijks kunnen verliezen. Het gaat ons dus veel meer om het verbeteren van het beleid (en de eisen) op een manier waarop zowel de nieuwkomers als de maatschappij er het meeste aan hebben.”

Erkenning De roep van Stichting Civic om evidence-based inburgeringsbeleid heeft de politiek snel bereikt. De Waal: “Minister Koolmees heeft erkend dat het huidige beleid een chaos is en dat een wetenschappelijke aanpak vereist is. Hij juicht de doelstellingen van Stichting Civic toe (Algemeen Overleg Tweede Kamer, 7 februari 2019). Tijdens een gesprek tussen minister Koolmees en mij op het D66 Congres gaf hij ook aan dat de wetenschappelijke input die is gevraagd bij de veranderingsopgave voor inburgering, gebaseerd is op onze oproep tot wetenschappelijk beleid.”

Ondanks deze successen is er nog veel werk aan de winkel. “De hervormingen van het inburgeringsbeleid die de regering voor 2020 voorstelt, klinken als een stap vooruit ten

‘Minister Koolmees heeft erkend dat het huidige beleid een chaos is en dat een wetenschappelijke aanpak vereist is’

opzichte van het huidige beleid, maar zijn tegelijkertijd nog niet onderbouwd op basis van nut en haalbaarheid. Zo wil de regering de taaleis verhogen. Ook wordt in de plannen niets gezegd over lange wachtlijsten, het gebrek aan transparantie omtrent inburgeringsexamen en de twijfelachtige effectiviteit van sommige inburgeringseisen. Ten slotte ontbreekt er een overgangsregeling voor de huidige groep nieuwkomers die tussen 2013 en 2020 is gestart. DUO deelt nu boetes uit aan inburgeraars die te langzaam inburgeren, terwijl het ministerie op basis van onderzoek erkent dat het inburgeringsstelsel niet gewerkt heeft voor hen. Dit is niet rechtvaardig en helpt bovendien niemand vooruit.

Daarom organiseert Stichting Civic in 2019 een grootschalige landelijke bijeenkomst die is gericht op de toekomst van het inburgeringsbeleid. De Waal: “Daarnaast blijven wij in overleg met ambtenaren en politici, publiceren we in landelijke media en werken we samen met Public Interest Litigation Project bij het vaststellen van een handreiking voor advocaten voor inburgeringszaken. Tot slot willen we een specifieke lobby starten voor de inburgeraars tussen 2013-2020: door het falende inburgeringsbeleid hebben zij geen ideale start gehad in Nederland. Het is juridisch twijfelachtig of hen boetes opgelegd kan worden. We willen aandacht vragen voor deze feiten. ■

- stichtingcivic.nl
- tamardewaal.nl

Column Nani Jansen Reventlow - Digital Freedom Fund

Samen vechten voor onze digitale rechten: voorbij diversiteit & inclusie

Er gaat geen dag voorbij zonder dat er in de digitale omgeving geprobeerd wordt de naleving van onze fundamentele rechten te ondermijnen. Gegevenslekken, niet-geautoriseerde tracking van gebruikersgedrag, desinformatie en bevooroordeelde algoritmes zijn vrijwel dagelijks in het nieuws. Tegelijkertijd stimuleren wetgeving tegen ‘haataziende taal’ en maatregelen tegen terrorisme techbedrijven om online uitingen van gebruikers te censureren.

Door de snelheid waarmee technologische ontwikkelingen plaatsvinden, worstelen wetgeving en beleid vaak om deze bij te benen. In deze context gaan organisaties en individuen die zich richten op het beschermen van onze rechten in de digitale omgeving vaak reactief te werk. De vraag is dan ook: Hoe kunnen we die digitale dreigingen voorblijven, die zich mogelijk pas over vijf of tien jaar voordoen?

Deze vraag stond centraal in de workshop ‘Future-proofing our digital rights’ die het Digital Freedom Fund organiseerde in september 2018: een tweedaagse bijeenkomst met digitale rechten-advocaten en -activisten vanuit heel Europa.

We identificeerden positieve toekomstscenario's, waarin de potentie van technologie wordt aangewend om bijvoorbeeld klimaatverandering te beperken of meer vrije tijd te genereren. Terwijl we een toekomstbestendige Universele Verklaring van Digitale Rechten uitdachten, kwamen we tot de gedeelde conclusie dat onze huidige mensenrechtenkaders eigenlijk stevige handvatten

bieden om om te gaan met opkomende dreigingen – zelfs na 70 jaar. We bespraken of we de bestaande interpretatie van die rechten moeten verbreden of zelfs nieuwe rechten moeten definiëren. Moet er bijvoorbeeld een recht zijn om jezelf los te koppelen van de digitale omgeving, waardoor we kunnen kiezen offline te zijn of er niet van ons geëist kan worden een digitaal ID te hebben om toegang te krijgen tot basale overheidsdiensten?

Een veel voorkomende misvatting is dat technologie neutraal is, terwijl elk stuk hardware en elk stukje code talloze keuzes weerspiegelt. Wanneer de ontwerpers die hardware of code ontwikkelen overwegend witte, gepri- vilegieerde mannen zijn en de datasets die zij gebruiken worden verzameld in een samenleving met diepgewortelde ongelijke machtsverhoudingen, lopen we het risico deze te vergroten.

Een cruciaal onderdeel om verzet te kunnen bieden tegen dergelijke ontwikkelingen, is het hebben van een waakhond die in staat is diegenen te representeren die het grootste risico lopen om de negatieve impact van technologie op mensenrechten ervaren. Het maatschappelijk middenveld dat zich bezighoudt met digitale rechten in Europa is daartoe momenteel niet toereikend: het bestaat uit een meerderheid van gepri- vilegieerde groepen en heeft een probleem dat sterk overeenkomt met het gebrek aan diversiteit in de samenstelling van Silicon Valley.

Dit moet dringend veranderen. Gesprekken over diversiteit en inclusie versterken het idee dat de huidige samenstelling van het veld valide is en dat ‘de anderen’ binnengehaald moeten worden. In plaats daarvan moeten we

de focus leggen op het dekoloniseren van het digitale rechten landschap. Alleen met een sterk, gedreven en veerkrachtig landschap dat de vele variaties van identiteit, cultuur en psychische en fysieke mogelijkheden vertegenwoordigt, kunnen we daadwerkelijk vooruitgang boeken richting gelijkheid en rechtvaardigheid – zowel in de digitale context, als daarbuiten. ■

- digitalfreedomfund.org